

להיות מורה

למעלה מ-130,000 אנשים בישראל עוסקים בהוראה: מקצוע מורכב, מקצוע עם דרישות. מה זה אומר, בעצם, להיות מורה?

הגב' יהודית לנדו

וכדו! אחד הדברים הנפלאים בהוראה הוא, שלכל מורה יש שותפות, מורות כמוה, שתשמחנה לתת עצות ולשתף אותה במה שהן עושות בכיתתן.

כאן נכנס השלב השלישי בהכשרת המורה, והוא שיפור ושדרוג היכולות והכישורים הבין-אישיים והאינטליגנציה הרגשית של המורה. אלה האמצעים שבעזרתם תתמודד המורה עם ניהול הכיתה, עם קשת הסיטואציות החברתיות המתרחשות בכיתה, עם תלמידים תת-משיגים ועוד. המציאות בכיתה דורשת שילוב בין כישורים אישיים גבוהים, שליטה בידע, שליטה בדרכי הוראה טובות ומגוונות, יכולת לקרוא את הכיתה כמו מדריך טיולים הקורא מפת שטח טופוגרפית, ויכולת תכנון.

אי אפשר לדבר על הוראה מבלי להתייחס לחיי היום-יום של המורה, לאירועים ולסיטואציות שהיא נתקלת בהם או שותפה להם. כל אירוע כזה דורש ממנה בתוך דקות

השלב הראשון של "להיות מורה" הוא שלב ההכרעה. המעוניינת ללמוד הוראה צריכה לקבל החלטה שהיא רוצה ללמוד הוראה כמקצוע. אבל הוראה היא הרבה מעבר למקצוע. הוראה היא אורח חיים, תפיסת עולם ושליחות.

השלב השני בא בעקבות ההכרעה להיות מורה, זהו שלב הלמידה. ללמוד להיות מורה זו למידה מורכבת. היא כוללת את תחום הידע, שהרי המורה חייבת להכיר את תכני הידע ולהיות בעצמה בעלת ידע רחב בתחומים אותם היא מלמדת. אך הידע לבדו אינו מספיק. על המורה להכיר דרכי הוראה ואסטרטגיות הוראה ולהבין את האופן שבו התלמידים שלה יקלטו ויעבדו את הידע שהיא מלמדת. בנוסף, עליה לעורר בהם חשק והנעה ללמוד. מכאן שעליה להכין שיעורים בנויים כהלכה ולהשתמש בכל אותן אסטרטגיות ודרכי הוראה הנלמדות כחלק מתהליך הכשרת המורה. אולם מורה בעלת ידע רחב המצוידת בשיעורים בנויים כראוי עלולה לגלות שאינה מצליחה לסחוף את התלמידים ללמידה, וכתוצאה מכך ההישגים שלהם נמוכים. היא חייבת ללמוד איך להניע את התלמידים ולעורר אצלם רצון ללמוד. כל הכישורים הקשורים לטיב ההוראה ניתנים ללמידה, לשיפור ולשדרוג - הכנת שיעורים, כתיבת מבחנים ובדיקתם, הערכת עבודות

במקומות שבהם מתקיימת אינטראקציה בין המורה לתלמידים, בשיעור ומחוצה לו, בכל מקום שבו התלמיד פוגש את המורה. למידה חינוכית מתרחשת גם מהאופן שבו המורה מתייחסת לעצמה, לתלמידיה, לחברותיה לצוות ההוראה, לכללים ולשבירת הכללים. המורה היא מובילה, היא מקרינה אור על הדרך אשר בה יילכו התלמידים, וגם מסייעת ללמוד להבדיל בין טוב לרע, בין מותר לאסור, בין הרצוי לבלתי רצוי.

מתוקף היות בית הספר המקום בו שוהה התלמיד חלק גדול משעות הערות שלו, והמורה היא המבוגר שאליו הוא נחשף הכי הרבה, היא הופכת להיות מבוגר משמעותי בחיי תלמידיה. כשלוקחים בחשבון את מספר התלמידים הנחשפים למורה, את כמות השעות שהם מבלים ביחד, את היותה של תקופת הלימודים זמן מכריע ומעצב בהתפתחות הילד - עולה מסקנה ברורה, לפיה המורה תופסת מקום משמעותי בעיצוב אישיותו של הילד, חשיבתו, התנהגותו, ערכיו, והמבוגר שיצמח ממנו.

הוראה היא הרבה מעבר למקצוע. הוראה היא אורח חיים, תפיסת עולם ושליחות.

חוקרים שבדקו את המניעים של מתכשרים להוראה, טוענים כי שיקולי הדעת של הבוחרות בהוראה מקורם בהזדהות עם דמויות חינוכיות, ובשאיפה להיות כמותן. במסגרת המחקר נשאלו תלמידות במכללות מהם המניעים שלהן לבחירה בהוראה כמקצוע. רוב התלמידות ענו תשובות הקשורות בייעוד, בתפיסת ההוראה כמקצוע בעל השפעה על ילדים ונוער, כשליחות, כמקום שבו ניתן להגיע להגשמה עצמית ולמימוש עצמי. מממצאי המחקרים עולה שרוב הפונים להוראה הם אנשים אידיאליסטים, בעלי חזון ורצון להשפיע.

הוראה היא שילוב של שליחות ושל למידה לאורך כל החיים (Life long learning). ההכשרה אינה מסתיימת במכללה ובהכשרה הפורמאלית. מורה טובה היא מורה הלומדת לאורך כל חייה.

גב' יהודית לנדו היא מרצה במכללת בית-רבקה מנהלת מרכז "פוטנציאל"

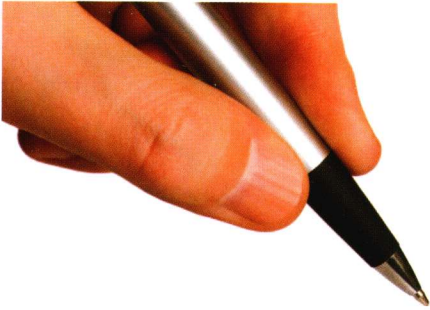
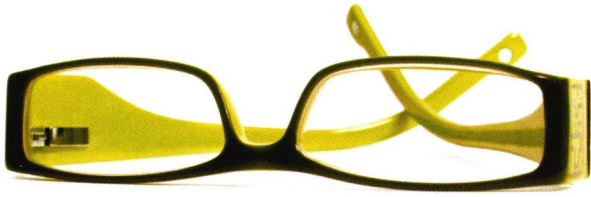

הגב' יהודית לנדו

(ולעתים תוך שניות) לאסוף ראיות, להעריך, לשפוט, לבדוק, לעמוד על טיב הרגשות והאינטרסים המעורבים באירוע, לחזות את ההשפעה על התלמיד, על הוריו, על המנהל, על הכיתה ועל כל המערכת בכלל. איך מבדילים בזמן אמת בין הפרעה המעידה על בעיית משמעת להפרעה הנובעת מלקות למידה או מצביעה על ילדה בסיכון? וזה עוד לפני שהתחלנו לדבר על חינוך ועל ערכים.

אכן, מקצוע ההוראה הוא מלאכת חינוך. אינך חייבת להיות מחנכת כדי לעסוק בחינוך. גם מורה מקצועית נוטלת חלק בתהליך החינוכי של תלמידיה. חינוך הוא אותו תהליך שבסופו מאמץ התלמיד את הערכים אותם הקנתה לו המורה בכוונה (במישרין או בעקיפין) ושלא בכוונה, ומממש אותם. חינוך מתרחש מעט בדיבורים ובהטפות והרבה

איכּן הקוראֹת

גב' יהודית לנדו מציעה טיפים למורה המתחילה ולמורה שבדרך

לאלה מכן הנמצאות על סף הכניסה להכשרת מורות, לאלה שבתוך התהליך ולמסיימות השלב הפורמאלי היוצאות לשדה, לכולן אני רוצה להציע כמה נקודות קטנות, "פכים קטנים", לחשיבה שתוביל לעשייה:

- הגדירי לעצמך את תפיסת העולם החינוכית שלך. ככל שתהיה לך תפיסה חינוכית ברורה, כך תוכלי ללמד ברור ולהתנהל ברור מול התלמידות, ותדעי בדיוק איך ואיפה את משפיעה על חייהן.

- היי מורה משמעותית לתלמידה שלך. כבדי אותה וחשבי עליה כאילו שהיא ה"ילדה" שלך. יכולת ההשפעה שלך תגבר אם תהיי מוכנה להקשיב לתלמידה שלך, ואפילו להיות מושפעת ממנה, שהרי מכל תלמיד אפשר להשכיל. אין תחליף לדיאלוג אמיתי!

- היי אופטימית, תמיד תחשבי טוב. זכרי שחלק מתהליכי ההשפעה הינם מורכבים וסמויים מהעין, וההתוצאה אינה מיידית. רואים פרות במרחק של זמן וסביבה.

כעמיתה למקצוע, הרי גם אני מורה, אני מאחלת לכן מסע מרתק בשבילי ההוראה.

בשנת תשס"ח סיימתי את לימודי במכללת בית רבקה. באותה שנה כתבתי עבודת מחקר שמטרתה לחשוף את השיקולים המובילים את בנות חב"ד בארץ לבחירת מקצוע ההוראה. המחקר, שהנחתה המורה רוחי זקס לפי רעיון שהעלתה המורה לאה קוט, יצר מסמך המהווה תעודת כבוד לנערה החב"דית.

בפרק התיאורטי של עבודתי הובאה סקירה של ספרות מקצועית. בחירת מקצוע היא שם קצר לתהליך ארוך ורב-שלבי שיש דרכים שונות לנתחו. יש המציגים את בחירת המקצוע כאמצעי למימוש העדפותיו של הבוחר לאחר שהוא בודק באופן יסודי ושיטתי את כל האלטרנטיבות העומדות לפניו. אחרים מצמצמים את מידת המימוש האישי המובעת בבחירת מקצוע. לדבריהם בחירת מקצוע היא סיומו של תהליך שבו ננטלים חלק לא רק שאיפותיו של הבוחר ורצונותיו האישיים, אלא גם גורמים חיצוניים כמו חברה, משפחה ואילוצים כלכליים. בבסיס עבודת המחקר שלי עמדה התפיסה כי בבחירת מקצוע שותפים גורמים רבים, הן אישיותיים והן סוציולוגיים.

בתוך כלל המחקרים הבודקים את המניעים לבחירת מקצוע, תופסים מקום נכבד המחקרים העוסקים בבחירת מקצוע ההוראה. מן המחקרים האלו עולה כי רוב הפונים למקצוע ההוראה מונעים ממניעים פנימיים שהם מניעי ייעוד. לעומת זאת, למניעים חיצוניים כמו רווחה כלכלית וסטאטוס חברתי כמעט ולא נמצא מקום. ממצאים אלו מצביעים על כך שמועמדים להוראה באים למקצוע בעיקר מתוך מניעים אידיאליסטיים פנימיים.

החלק התיאורטי של עבודתי כלל כמובן גם את מעמדה של מלאכת ההוראה והחינוך בראי חסידות חב"ד. כאן הבאתי מתוך שיחותיו, איגרותיו והוראותיו של הרבי:

במסגרת המחקר שלי העברתי שאלונים לקבוצה של 40 תלמידות ממכללת בית רבקה. ממצאי המחקר גרמו לי תחושת עונג וסיפוק רב. הממצאים זעקו כי השיקול העיקרי, באופן חד משמעי, הינו רצון הרבי. בנות חב"ד כביכול מכריזות מבין שורות המחקר שלי: "אנו מתבטלות לרבי! בכל תחום, ואף בבחירת מקצוע." אני יכולה לסכם ולומר כי על אף שממצאים במובן מסוים לא הפתיעו אותי, התרגשתי מהעצמה שהם ביטאו. הרגשתי שאני גאה בציבור תלמידות בית רבקה ומאושרת על שזכיתי להימנות עמו.